

Бадер С. Креативний розвиток старшокласників в умовах мистецько-педагогічної діяльності: потенціал сценічно-пластичних практик. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 6. С. 17-22. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i6-002>.

Bader S. Kreatyvnyi rozvytok starshoklasnykiv v umovakh mystetsko-pedahohichnoi diialnosti: potentsial stsenichno-plastychnykh praktyk [Creative development of high school students in the conditions of artistic-pedagogical activity: the potential of stage-plastic practices]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 6. S. 17-22. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i6-002>.

УДК 378.147:004.9:316.6

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i6-002

Світлана БАДЕР

Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9225-423X>
osvitas07@gmail.com

КРЕАТИВНИЙ РОЗВИТОК СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОТЕНЦІАЛ СЦЕНІЧНО-ПЛАСТИЧНИХ ПРАКТИК

Анотація. У статті досліджено проблему креативного розвитку старшокласників в умовах мистецько-педагогічної діяльності, яка набуває особливої актуальності в контексті модернізації сучасної освіти, орієнтації на формування творчої особистості та розвитку компетентностей XXI століття. Аналіз сучасних психолого-педагогічних і мистецтвознавчих досліджень засвідчив стійкий інтерес науковців до питань розвитку креативності, творчого мислення, мистецької освіти та художньо-творчої діяльності здобувачів освіти. Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання використання сценічно-пластичних практик як ефективного засобу креативного розвитку старшокласників. Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні потенціалу сценічно-пластичних практик у креативному розвитку старшокласників в умовах мистецько-педагогічної діяльності. З'ясовано сутність понять «креативність», «креативний розвиток», «сценічно-пластичні практики». Визначено особливості старшого шкільного віку як сенситивного періоду для розвитку творчих здібностей, самовираження та самореалізації особистості. Обґрунтовано, що сценічно-пластичні практики забезпечують інтеграцію рухової, емоційної, когнітивної та художньо-творчої діяльності, створюючи умови для розвитку творчої уяви, образного мислення, емоційної чутливості, здатності до імпровізації, самопрезентації та художньої інтерпретації дійсності. На основі аналізу сучасних зарубіжних досліджень встановлено, що використання творчо-драматичних і сценічно-пластичних практик позитивно впливає на розвиток упевненості в собі, самоусвідомлення, комунікативних умінь, творчого мислення та здатності до нестандартного розв'язання проблем. Доведено, що сценічно-пластична діяльність сприяє формуванню оригінальності, гнучкості мислення, творчої активності та готовності до художньої самореалізації. Визначено педагогічні умови ефективного використання сценічно-пластичних практик у мистецько-педагогічній діяльності, зокрема створення творчого освітнього середовища, підтримку творчої ініціативи старшокласників, застосування методів імпровізації та художнього експериментування, інтеграцію різних видів мистецтва в освітній процес і організацію колективної творчої взаємодії. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням та експериментальною перевіркою методики креативного розвитку старшокласників засобами сценічно-пластичних практик, а також визначенням критеріїв, показників і рівнів сформованості креативності в умовах мистецько-педагогічної діяльності.

Ключові слова: креативність; креативний розвиток; старшокласники; мистецько-педагогічна діяльність; сценічно-пластичні практики; творче мислення; художня творчість; самовираження; імпровізація.

Svetlana BADER

State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9225-423X>
osvitas07@gmail.com

CREATIVE DEVELOPMENT OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF ARTISTIC-PEDAGOGICAL ACTIVITY: THE POTENTIAL OF STAGE-PLASTIC PRACTICES

Abstract. The article examines the problem of creative development of high school students in the context of artistic and pedagogical activity, which is becoming particularly relevant amid the modernization of education, the orientation towards the formation of a creative personality, and the development of 21st-century competencies. An analysis of modern psychological, pedagogical, and art-historical research has shown a steady interest among scientists in the development of creativity, creative thinking, art education, and students' artistic and creative activity. At the same time, the issue of using stage-plastic practices as an effective means of creative development of high school students remains insufficiently covered. The purpose of the article is to theoretically substantiate the potential of stage-plastic practices in the creative development of high school students in the conditions of artistic and pedagogical activity. The essence of the concepts of "creativity", "creative development", and "stage-plastic practices" is clarified. The features of high school age as a sensitive period for the development of creative abilities, self-expression, and self-realization of the individual are determined. It is substantiated that stage-plastic practices integrate motor, emotional, cognitive, and artistic-creative activities, creating conditions for the development of creative imagination, figurative thinking, emotional sensitivity, the ability to improvise, self-presentation, and artistic interpretation of reality. Based on the analysis of modern foreign research, it was established that the use of creative-dramatic and stage-plastic practices has a positive effect on the development of

self-confidence, self-awareness, communication skills, creative thinking, and the ability to solve non-standard problems. It has been proven that stage-plastic activity contributes to the development of originality, flexibility of thought, creativity, and readiness for artistic self-realization. Pedagogical conditions for the effective use of stage-plastic practices in artistic and pedagogical activity have been determined, in particular, the creation of a creative educational environment, support for the creative initiative of high school students, the use of improvisation and artistic experimentation methods, the integration of various types of art into the educational process, and the organization of collective creative interaction. Prospects for further research are related to the development and experimental verification of a methodology for the creative development of high school students using stage-plastic practices, as well as the determination of criteria, indicators, and levels of creativity in the conditions of artistic and pedagogical activity.

Keywords: *creativity; creative development; high school students; artistic and pedagogical activity; stage-plastic practices; creative thinking; artistic creativity; self-expression; improvisation.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням ролі творчості, інноваційності та здатності особистості до нестандартного мислення. У таких умовах особливої актуальності набуває проблема формування креативної особистості, здатної ефективно реагувати на виклики сьогодення, генерувати нові ідеї та знаходити оригінальні шляхи розв'язання складних життєвих і професійних завдань. Саме тому розвиток креативності розглядається як один із пріоритетних напрямів модернізації сучасної освіти.

Особливого значення означена проблема набуває у старшому шкільному віці, коли відбуваються інтенсивні процеси особистісного становлення, формування світогляду, професійного самовизначення та усвідомлення власної індивідуальності. У цей період зростає потреба молодшої людини у творчому самовираженні, пошуку власного стилю діяльності та способів реалізації внутрішнього потенціалу.

Водночас практика діяльності закладів освіти свідчить, що значна частина освітніх технологій і надалі зорієнтована переважно на репродуктивне відтворення знань, тоді як можливості мистецької діяльності як засобу розвитку творчих здібностей використовуються недостатньо повно. Особливо це стосується сценічно-пластичних практик, які мають значний потенціал для розвитку уяви, образного мислення, емоційної сфери та творчої активності особистості.

Сценічно-пластична діяльність створює унікальні можливості для поєднання інтелектуальної, емоційної та фізичної активності особистості. Через рух, пластичну імпровізацію, художній образ і невербальну комунікацію старшокласники отримують можливість не лише пізнавати навколишній світ, а й виражати власне ставлення до нього, розкривати творчі здібності та набувати досвіду художньої самореалізації.

У зв'язку з цим виникає потреба у теоретичному осмисленні потенціалу сценічно-пластичних практик як засобу креативного розвитку старшокласників в умовах мистецько-педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема розвитку креативності особистості тривалий час перебуває в центрі уваги представників педагогіки, психології, мистецтвознавства та суміжних галузей наукового знання. Зростання ролі творчості в сучасному суспільстві актуалізувало необхідність пошуку ефективних педагогічних механізмів формування здатності особистості до нестандартного мислення, творчого самовираження та інноваційної діяльності.

Теоретичні засади вивчення креативності висвітлено у працях багатьох зарубіжних учених. Голінгер М. (Holinger M.) і Кауфман Дж. С. (Kaufman J. C.) [11], І. Лебуда (I. Lebuda) [13], М. Саманієго (M. Samaniego) [14], Е. Свонзі-Імпрайм (E. Swanzy-Impraim) [15], Тюркан Кам (C. C. Cam Turkan) [10], Р. Хонг (R. Hong) та Ю. Хонг (Y. Hong) [12] розглядають творчість як багатовимірний феномен, що охоплює особистісні характеристики, процесуальні механізми та соціально-культурні умови її розвитку. Значний внесок у дослідження феномену креативності здійснила І. Лебуда (I. Lebuda) [13], якою розкрито різні аспекти креативності як багатовимірного особистісного утворення та визначено ключові фактори її розвитку. Своєю чергою Голінгер М. (Holinger M.) і Кауфман Дж. С. (Kaufman J. C.) [11] досліджено взаємозв'язок між креативністю, благополуччям особистості та її самосприйняттям.

У вітчизняному науковому просторі питання розвитку творчих здібностей особистості висвітлено у працях І. Беха [1], С. Гончаренка [2], І. Зязюна [4], В. Кременя [8], О. Савченко [7] та інших учених. Дослідники акцентують увагу на необхідності створення освітнього середовища, яке сприяє розкриттю індивідуального потенціалу здобувачів освіти, розвитку їхньої самостійності, творчої активності та здатності до самореалізації.

Особливе місце в дослідженнях займають питання мистецької освіти як важливого чинника розвитку творчої особистості. Науковці підкреслюють, що мистецтво забезпечує унікальні можливості для формування емоційної сфери, розвитку художнього мислення, уяви та творчої ініціативи. У цьому контексті вагомим значення набуває мистецько-педагогічна діяльність, яка сприяє залученню здобувачів освіти до різноманітних форм творчого самовираження та художньої взаємодії.

Окремий напрям досліджень присвячений театральній педагогіці та сценічній діяльності як засобам розвитку особистості. Науковці відзначають, що участь у театральних постановках, творчих проєктах, художньо-імпровізаційній діяльності позитивно впливає на розвиток комунікативних здібностей, емоційного інтелекту, творчого мислення та навичок соціальної взаємодії.

Водночас особливий інтерес становлять сценічно-пластичні практики, що поєднують художній рух, емоційно-образне переживання та невербальні засоби комунікації. Пластичне вираження дозволяє особистості передавати власні почуття, думки та художні образи через рухову діяльність, активізуючи процеси творчого мислення й емоційного переживання. Завдяки цьому сценічно-пластична діяльність є ефективним засобом розвитку креативності, здатності до імпровізації та художнього самовираження.

Разом із тим, аналіз наукових джерел свідчить, що потенціал сценічно-пластичних практик у контексті креативного розвитку старшокласників досліджено недостатньо повно. Потребують подальшого теоретичного осмислення особливості використання сценічно-пластичних засобів у мистецько-педагогічній діяльності, а також механізми їхнього впливу на розвиток творчих здібностей особистості в період старшого шкільного віку.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні потенціалу сценічно-пластичних практик у креативному розвитку старшокласників в умовах мистецько-педагогічної діяльності.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних методів дослідження, зокрема аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію науково-педагогічної, психологічної й мистецтвознавчої літератури з проблеми креативного розвитку особистості; порівняльний аналіз наукових підходів до трактування понять «креативність», «креативний розвиток», «сценічно-пластичні практики»; логіко-структурний аналіз для визначення особливостей впливу сценічно-пластичних практик на розвиток творчого потенціалу старшокласників; узагальнення наукових положень щодо педагогічних умов ефективного використання засобів сценічно-пластичного вираження в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Значення креативності в сучасному освітньому процесі зростає, оскільки вона є важливою характеристикою особистості, що забезпечує здатність до творчості та нестандартного мислення. У науковій літературі креативність розглядається як складне й багатовимірне явище.

В. Павленко зазначає, що «креативність – це характеристика особистості, яка на даному етапі розвитку педагогіки визначається не лише здатністю до творчості, а і комплексом інших властивостей особистості» [5]. На думку С. Дімітрової-Бурлаєнко креативність – це «синтез процесуальних і особистісних якостей індивіда, що дозволяють виявляти продуктивну активність і творчо перетворювати дійсність» [3, с. 87]. Відтак, у сучасних наукових доробках креативність розглядається як багатовимірне та складне особистісне утворення, що інтегрує як індивідуально-психологічні, так і діяльнісні характеристики особистості.

У цьому контексті особливої уваги набуває питання розвитку креативності як важливої складової особистісного становлення. Так, В. Павленко наголошує, що «основним завданням сучасної школи є розвиток креативного мислення, креативної уяви, що дає людині можливість знаходити щось нове, раніше невідоме» [6, с. 60]. С. Терещенко, своєю чергою, визначає розвиток креативності підлітків як «якісні і результативні зміни особистісно-діяльнісних ознак та поведінкових виявів, що зумовлені оптимізацією розвивального потенціалу евристичного художньо-освітнього середовища інтегрованих уроків музики» [9, с. 15]. Відтак, креативний розвиток старшокласників у сучасному освітньому просторі доцільно розглядати як цілісний процес розкриття індивідуального творчого потенціалу особистості, що охоплює розвиток уяви, образного мислення, емоційної чутливості, здатності до імпровізації, самовираження та створення оригінальних художніх рішень. У старшому шкільному віці означений процес набуває особливої ваги, оскільки саме в цей період активізуються механізми особистісного самовизначення, формується індивідуальний стиль діяльності, посилюється потреба у визнанні, самопрезентації та творчій самореалізації.

Сучасні наукові дослідження підтверджують, що розвиток творчого мислення є одним із пріоритетних завдань освіти. Так, М. Саманієго (M. Samaniego), Н. Уска (N. Usca), Х. Сальєро (J. Salguero), В. Кеvedо (W. Quevedo) у систематичному огляді «Creative Thinking in Art and Design Education» зазначають, що творче мислення в мистецькій освіті пов'язане з такими базовими характеристиками, як «оригінальність, продуктивність, гнучкість і деталізація ідей» [14]. У контексті нашого дослідження це положення є принципово важливим, оскільки сценічно-пластичні практики безпосередньо активізують саме ці прояви креативності: старшокласник не просто повторює рух або сценічну дію, а шукає власний пластичний спосіб передавання образу, емоції, внутрішнього стану чи художнього задуму.

Сценічно-пластичні практики мають особливу педагогічну цінність, адже поєднують рухову, емоційну, когнітивну й комунікативну активність. У процесі пластичного етюду, імпровізації, сценічної мініатюри або художньо-рухової композиції здобувач освіти залучається до творчості цілісно: через тіло, емоцію, уяву, простір, взаємодію з партнером і глядачем. Завдяки цьому креативність розвивається не декларативно, а через реальний досвід створення художньої дії.

Підтвердженням значущості творчих практик є висновки М. Саманієго (M. Samaniego) та співавторів, які наголошують, що сучасні педагогічні підходи до розвитку творчого мислення мають

позитивно впливати на освіту й готувати особистість до «викликів ХХІ століття» [14]. Отже, сценічно-пластична діяльність може розглядатися не лише як форма мистецького виховання, а і як засіб формування компетентностей, необхідних сучасній молодій людині: здатності мислити нестандартно, діяти в ситуації невизначеності, знаходити нові рішення та презентувати власну позицію. Під сценічно-пластичними практиками будемо розуміти цілеспрямовану художньо-освітню діяльність, що інтегрує рух, пластику, елементи театралізації та самовираження, спрямовану на розвиток творчого мислення, емоційної виразності та комунікативних умінь особистості.

Важливою складовою сценічно-пластичних практик є імпровізація. Її педагогічний потенціал полягає у створенні ситуації відкритого творчого пошуку, коли немає єдиного правильного способу виконання завдання. Старшокласник має самостійно обрати рух, темп, емоційний акцент, просторову траєкторію, характер взаємодії з іншими учасниками. Саме така невизначеність стимулює гнучкість мислення, оригінальність, сміливість у творчому рішенні та готовність до експерименту.

У дослідженні Тюркан Кам (С. С. Cam Turkan) «Creative drama in higher education: effects on students' communication skills» підкреслено, що після участі у творчо-драматичних практиках у здобувачів освіти спостерігалися покращення таких якостей, як «упевненість у собі, самоусвідомлення та самовираження» [10]. Хоча дослідження здійснено у вищій освіті, його положення можна методологічно застосувати й до старшої школи, оскільки старшокласники також потребують розвитку впевненості, емоційної відкритості та здатності презентувати себе в соціальному й творчому середовищі.

Сценічно-пластичні практики особливо ефективні для розвитку самовираження. На відміну від суто вербальних форм роботи, пластичне вираження дає змогу передати те, що складно сформулювати словами: внутрішній стан, напруження, радість, сумнів, пошук, конфлікт, емоційне переживання. Через рух старшокласник відкриває нові способи комунікації з оточенням, навчається краще розуміти себе й інших, формує здатність до емпатії та художньої інтерпретації.

Суттєвим є й те, що сценічно-пластична діяльність розвиває не лише індивідуальну, а й колективну креативність. У групових пластичних композиціях здобувачі освіти вчаться домовлятися, відчувати партнера, синхронізувати дії, підтримувати спільний художній задум. Така взаємодія сприяє формуванню соціальної чутливості, відповідальності, довіри та здатності до творчої співпраці. Тюркан Кам (С. С. Cam Turkan) зазначає, що творча драма є інтегративною в мистецькій освіті, адже «забезпечує сенсорне навчання» [10]. Для сценічно-пластичних практик це особливо важливо, оскільки саме тілесно-сенсорний досвід стає основою художнього мислення й творчої дії.

У межах мистецько-педагогічної діяльності сценічно-пластичні практики виконують також ціннісно-виховну функцію. Вони допомагають старшокласникам осмислювати людські стосунки, моральний вибір, конфлікт, відповідальність, свободу, гідність, взаємоповагу. Р. Хонг (R. Hong) та Ю. Хонг (Y. Hong) у статті «Experience, Imagination and Integration: Creative Drama for Values Education» підкреслюють, що «уява сприяє здатності людини мислити ширше й бачити перспективу» [12]. Саме уява є центральним механізмом сценічно-пластичної творчості, адже кожен рух у художньому просторі набуває символічного змісту й перетворюється на засіб осмислення життєвого досвіду.

Особливо продуктивним у сценічно-пластичних практиках є поєднання реального й уявного. Старшокласник діє в умовній сценічній ситуації, але переживає її як особистісно значущу. Такий досвід сприяє розвитку рефлексії, адже учасник має не лише виконати дію, а й осмислити її зміст: що саме він передає, чому обирає певний рух, яку емоцію хоче втілити, як його пластичне рішення сприймається іншими. Р. Хонг (R. Hong) та Ю. Хонг (Y. Hong) слушно зауважують, що творча драма може надати здобувачам освіти «платформу для дослідження цінностей» [12]. У сценічно-пластичній діяльності такою платформою стає художній рух, через який здобувач освіти осмислює себе, інших і навколишній світ.

Важливою педагогічною умовою ефективного застосування сценічно-пластичних практик є створення безпечного творчого середовища. Старшокласник не зможе вільно імпровізувати, якщо боїться помилок, осуду або порівняння з іншими. Тому педагог має підтримувати атмосферу довіри, відкритості, прийняття індивідуальності кожного учасника. У такому середовищі помилка сприймається не як невдача, а як природна частина творчого пошуку.

Ще однією умовою є поступове ускладнення творчих завдань: від простих вправ на відчуття простору, ритму, темпу, емоційного стану – до створення цілісних пластичних композицій, етюдів, сценічних мініатюр. Така логіка дає змогу старшокласникам поступово оволодівати мовою пластичного вираження, розвивати впевненість і переходити від наслідування до самостійної творчості.

Не менш важливою є інтеграція різних видів мистецтва: музики, театру, хореографії, літератури, візуального мистецтва. Саме міжмистецька взаємодія розширює асоціативне поле здобувачів освіти, активізує образне мислення та стимулює появу оригінальних художніх рішень. У дослідженні Е. Свонзі-Імпрайм (E. Swanzy-Impraim) наголошено, що для розвитку креативності важливими є «креативні педагогічні практики» [15], отже, саме сценічно-пластичні практики можна розглядати як одну з таких педагогічних практик, що забезпечує активне залучення старшокласників до творчого процесу.

Таким чином, сценічно-пластичні практики мають значний потенціал у креативному розвитку старшокласників, оскільки забезпечують органічне поєднання руху, емоції, уяви, комунікації та художнього мислення. Їхнє застосування сприяє розвитку оригінальності, гнучкості мислення, здатності до імпровізації, емоційної чутливості, самовираження, упевненості в собі та творчої самореалізації. У межах мистецько-педагогічної діяльності вони виступають не допоміжним, а змістовно важливим засобом формування креативної особистості старшокласника, здатної до активного творчого пошуку, самостійного художнього рішення та відповідальної взаємодії з іншими.

Висновки. На основі аналізу сучасних наукових джерел встановлено, що креативність є однією з ключових характеристик особистості, яка забезпечує здатність до творчого самовираження, продукування нових ідей, нестандартного розв'язання проблем та адаптації до змінних умов сучасного суспільства.

З'ясовано, що старший шкільний вік є сенситивним періодом для розвитку креативності, оскільки він характеризується активним формуванням особистісної ідентичності, світоглядних орієнтирів, потреби в самореалізації та пошуком власних способів творчого самовираження.

Обґрунтовано педагогічний потенціал сценічно-пластичних практик у креативному розвитку старшокласників. Встановлено, що використання пластичних етюдів, художньо-рухових імпровізацій, сценічних композицій і творчих завдань сприяє розвитку образного мислення, творчої уяви, емоційної чутливості, здатності до імпровізації, оригінальності та гнучкості мислення.

Доведено, що сценічно-пластична діяльність забезпечує комплексний вплив на особистість старшокласника через поєднання когнітивного, емоційного та діяльнісного компонентів творчості. Залучення до створення художнього образу засобами руху та пластики сприяє розвитку навичок самовираження, рефлексії, комунікативної взаємодії та творчої самореалізації.

Визначено, що ефективність креативного розвитку старшокласників засобами сценічно-пластичних практик залежить від створення творчого освітнього середовища, використання імпровізаційних методів роботи, підтримки творчої ініціативи здобувачів освіти та організації художньо-творчої взаємодії в процесі мистецько-педагогічної діяльності.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у визначенні педагогічних умов розвитку креативних здібностей старшокласників засобами сценічно-пластичних практик, а також у розробленні та експериментальній перевірці методики їх використання в умовах мистецько-педагогічної діяльності.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання засобів штучного інтелекту (ШІ). Під час підготовки цієї роботи автори не використовували інструменти штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Психологічне підґрунтя формування у зростаючої особистості творчих мовленнєвих здібностей. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2022. № 3(86). с. 14–18. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-3\(86\)-14-19](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-3(86)-14-19).
2. Гончаренко С. У. Про фундаментальні і прикладні педагогічні дослідження. *Професійна освіта: педагогіка і психологія* : пол.-укр., укр.-пол. щорічник. 2010. № 12. С. 113–124.
3. Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Дефініції понять «творчість» і «креативність» у сучасному науковому дискурсі. *Наукові записки. Сер. : Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Київ : НПУ ім М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 135. С. 82–89.
4. Зязюн, І. А. Естетичні регулятиви педагогічної майстерності. *Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективирозвитку* : збірник наукових праць / за ред О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14–22.
5. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. *Креативна педагогіка*. 2016. № 11. С. 120–131.
6. Павленко В.В. *Розвиток креативності молодших школярів*: монографія / за ред. проф. О.Е. Антонової. Житомир, 2017. 158 с.
7. Савченко О. Я. *Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання*: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 104 с.
8. *Стратегії формування творчої особистості: методи, прийоми, форми*: колективна монографія / авт. кол.: В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, Є. Р. Борінштейн, М. С. Гальченко, М. В. Ліпін, Д. В. Погрібна, Н. В. Савчук, О. А. Федорчук. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. 320 с.
9. Терещенко С. В. *Розвиток креативності підлітків на інтегрованих уроках музики* : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 24 с.
10. Cam Turkan Ç. Creative drama in higher education: effects on students' communication skills. *Frontiers in Education*. 2025. Vol. 10. Article 1708057. <https://doi.org/10.3389/educ.2025.1708057>
11. Holinger M., Kaufman J. C. Measuring Self-Beliefs of Creativity and Well-Being. *Thinking Skills and Creativity*. 2024. Vol. 54. Article 101604. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2024.101604>.

12. Hong R., Hong Y. Experience, imagination and integration: creative drama for values education. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. № 18. Article 11113. <https://doi.org/10.3390/su141811113>
13. Lebuda I. Broadening Perspective on Creative Personality: Surface and Core Characteristics as Predictors of Creative Achievements. *Creativity Research Journal*. 2025. Vol. 37. № 2. P. 250–256. <https://doi.org/10.1080/10400419.2023.2300198>.
14. Samaniego M., Usca N., Salguero J., Quevedo W. Creative Thinking in Art and Design Education: A Systematic Review. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14, no. 2. Art. 192. <https://doi.org/10.3390/educsci14020192>
15. Swanzy-Impraim E. Creativity development in art education: a proposed framework. *Discover Education*. 2026. Vol. 5. Article 273. <https://doi.org/10.1007/s44217-026-01296-1>

References

1. Bekh, I. D. (2022). Psykholohichne pidgruntia formuvannia u zrostaiuchoi osobystosti tvorchykh movlennievkykh zdbnostei [Psychological basis for the formation of creative speech abilities in a growing personality]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystost – Education and Development of a Gifted Personality*, 3(86), 14–18. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-3\(86\)-14-19](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-3(86)-14-19) (in Ukrainian).
2. Honcharenko, S. U. (2010). Pro fundamentalni i prykladni pedahohichni doslidzhennia [On fundamental and applied pedagogical research]. *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia – Professional Education: Pedagogy and Psychology*. 12, 113–124 (in Ukrainian).
3. Dimitrova-Burlaienko, S. D. (2017). *Definitsii poniat «tvorchist» i «kreatyvnist» u suchasnomu naukovomu dyskursi* [Definitions of the concepts «creativity» and «createness» in modern scientific discourse]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky – Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*, 135, 82–89. Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova (in Ukrainian).
4. Ziazun, I. A. (2012). Estetychni rehuliatyvy pedahohichnoi maisternosti [Aesthetic regulatives of pedagogical mastery]. In O. A. Dubaseniuk, N. H. Sydorchuk (Eds.), *Estetychne vykhovannia ditei ta molodi: teoriia, praktyka, perspektyvy rozvytku* [Aesthetic education of children and youth: theory, practice, development prospects]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 14–22 (in Ukrainian).
5. Pavlenko, V. V. (2016). *Kreatyvnist: sutnisna kharakterystyka poniattia* [Creativity: essential characteristics of the concept]. *Kreatyvna pedahohika – Creative Pedagogy*, 11, 120–131. (in Ukrainian).
6. Pavlenko, V. V. (2017). *Rozvytok kreatyvnosti molodshykh shkolariv* [Development of creativity in primary school students / Antonova, O. Ye. (Ed.). Zhytomyr. (in Ukrainian).
7. Savchenko, O. Ya. (2020). *Systema mizhpredmetnykh zavadan na urokakh literaturnoho chytannia: metodychnyi posibnyk* [System of interdisciplinary tasks in literary reading lessons: methodological guide]. Kyiv: KONVI PRINT (in Ukrainian).
8. Kremen, V. H., Ilin, V. V., Borinshtein, Ye. R., Halchenko, M. S., Lipin, M. V., Pohribna, D. V., Savchuk, N. V., & Fedorchuk, O. A. (2020). *Strategii formuvannia tvorchoi osobystosti: metody, pryiony, formy* [Strategies for forming a creative personality: methods, techniques, forms]. Kyiv: Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy. 320 p. (in Ukrainian).
9. Tereshchenko, S. V. (2017). *Rozvytok kreatyvnosti pidlitkiv na intehrovanykh urokakh muzyky* [Development of creativity of adolescents in integrated music lessons]. *Extendet of Candidate's thesis*. Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv. (in Ukrainian).
10. Cam Turkan Ç. Creative drama in higher education: effects on students' communication skills. *Frontiers in Education*. 2025. Vol. 10. Article 1708057. <https://doi.org/10.3389/educ.2025.1708057>
11. Holinger M., Kaufman J. C. Measuring Self-Beliefs of Creativity and Well-Being. *Thinking Skills and Creativity*. 2024. Vol. 54. Article 101604. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2024.101604>.
12. Hong R., Hong Y. Experience, imagination and integration: creative drama for values education. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. № 18. Article 11113. <https://doi.org/10.3390/su141811113>
13. Lebuda I. Broadening Perspective on Creative Personality: Surface and Core Characteristics as Predictors of Creative Achievements. *Creativity Research Journal*. 2025. Vol. 37. № 2. P. 250–256. <https://doi.org/10.1080/10400419.2023.2300198>.
14. Samaniego M., Usca N., Salguero J., Quevedo W. Creative Thinking in Art and Design Education: A Systematic Review. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14, no. 2. Art. 192. <https://doi.org/10.3390/educsci14020192>
15. Swanzy-Impraim E. Creativity development in art education: a proposed framework. *Discover Education*. 2026. Vol. 5. Article 273. <https://doi.org/10.1007/s44217-026-01296-1>

/ Матеріал надійшов до редакції: 27.04.2026 р. / Прийнято до друку: 02.06.2026 р. / Опубліковано: 30.06.2026 р. /

This work is licensed under a Creative Commons License Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).